

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 176/2020-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti Silverside, a. s., Plynárenská 7/B, Bratislava, zastúpenej advokátkou Mgr. Hanou Kulíškovou, Klariská 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9 Co 154/2019 z 21. mája 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť spoločnosti Silverside, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Silverside, a. s., Plynárenská 7/B,

Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 154/2019 z 21. mája 2019 (ďalej aj „namietané uznesenie“). Namietaným uznesením krajský súd nevyhovel odvolaniu sťažovateľky, a teda nevyhovel jej návrhu na zmenu a zamietnutie neodkladného opatrenia nariadeného uznesením Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) č. k. 14 Csp 93/2018-191 z 11. januára 2019, ktorým okresný súd pozastavil výkon dohodnutých zrážok zo mzdy, na základe ktorých bol sťažovateľke ako veriteľovi splácaný spotrebný úver, ktorý poskytol žalobcom – manželom [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej aj „žalobcovia“), a o ktorého platnosti sa ďalej vedie meritórny spor.

2. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky – veriteľa zo spotrebiteľského úveru, proti ktorému na návrh dlžníkov (žalobcov) vydali všeobecné súdy neodkladné opatrenie, ktorým bola pozastavená aplikácia dohôd o zrážkach zo mzdy, že takéto neodkladné opatrenie je v rozpore so základným právom na súdnu ochranu a základným právom na podnikanie, pretože krajský súd neakceptoval najmä ten argument, že dlžníci sú povinní platiť aspoň istinu v zákonom stanovenej výške, a preto takéto neodkladné opatrenie je neproporcionálne z hľadiska základných práv.

3. Z ústavnej sťažnosti a príloh vyplýva, že sťažovateľka ako veriteľ uzatvorila so žalobcami 30. júna 2017 zmluvu o spotrebiteľskom úvere, na základe ktorej bol žalobcom poskytnutý spotrebiteľský úver vo výške 5 000 €, ktorý boli žalobcovia povinní vrátiť spolu so zmluvným úrokom vo výške 18,42 % ročne. Medzi žalobcami a sťažovateľkou boli 30. júna 2017 jednotlivito na základe § 551 Občianskeho zákonníka uzatvorené dve dohody o zrážkach zo mzdy.

4. Žalobcovia sa zaviazali vrátiť sťažovateľke poskytnutý úver v pravidelných mesačných splátkach vo výške 128,11 € (každá splátka sa skladala z časti istiny a z časti zmluvného úroku). Sťažovateľka evidovala nepravidelnú úhradu splátok spolu vo výške 2 009,83 €. Žalobcovia sa dostali do omeškania so splácaním úveru, sťažovateľka ich vyzvala na splnenie dlhu – na zaplatenie omeškaných splátok úveru 8 výzvami a 11 SMS

správami. Keďže žalobcovia svoju povinnosť uhrádzať splátky úveru neplnili riadne a včas, sťažovateľka zaslala zamestnávateľom žalobcov písomnú žiadosť s názvom „Žiadosť o vykonávanie zrážok zo mzdy/iných príjmov“. Sťažovateľka, ako uvádza, žiadala zamestnávateľov o výkon zrážok zo mzdy výlučne vo výške pravidelnej splátky úveru – nie však vyššej ako pripúšťajú právne predpisy. Zamestnávatelia žalobcov začali vykonávať zrážky zo mzdy podľa dohôd o zrážkach zo mzdy a vo výške, ktorá neprevyšuje zákonom stanovenú maximálnu výšku zrážok zo mzdy.

5. Podľa sťažovateľky ku dňu podania tejto ústavnej sťažnosti je možné zhodnotiť, že žalobcom bol poskytnutý úver vo výške 5 000 € s celkovou čiastkou na zaplatenie vo výške 7 686,00 €. Žalobcovia uhradili v prospech sťažovateľky splátky v celkovej výške 2 009,83 € (z čoho bola istina úveru splatená vo výške 923,52 € a zmluvný úrok úveru vo výške 1 086,31 €). Momentálne sú žalobcovia v omeškaní so splátkami v celkovej výške 1064,81 €. Žalobcom zostáva uhradiť celkovo 5 676,77 €.

6. Žalobcovia (dlžníci) sa na okresnom súde domáhali vydania neodkladného opatrenia, ktorým by súd nariadil žalovanej (sťažovateľke), ako aj zamestnávateľovi žalobcov zdržať sa aplikácie dohôd o zrážkach zo mzdy. Žalobcovia tvrdili, že úverová zmluva obsahuje neprijateľné podmienky, ktorými sú tiež dohoda o zrážkach zo mzdy či zmluvné pokuty. Okresný súd svojím prvým uznesením č. k. 14 Csp 93/2018-23 z 19. júna 2018 žalobcom vyhovel. Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie sťažovateľka, pričom krajský súd svojím prvým uznesením č. k. 9 Co 356/2018-140 z 25. októbra 2018 napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil, pretože okresný súd v rozpore so zákonom nedoručil žalovanej spolu s uznesením návrh a ani dôkazy, ktoré predložili žalobcovia. V priebehu opätovného konania na okresnom súde žalovaná (sťažovateľka) uviedla, že dohody o zrážkach zo mzdy boli uzatvorené v súlade so zákonom, a požadovala výkon zrážok vo výške pravidelnej splátky, resp. vo výške, ktorá neprevyšuje zákonom povolenú maximálnu výšku podľa zákona.

7. Okresný súd v novom uznesení č. k. 14 Csp 93/2018-191 z 11. januára 2019 návrhu žalobcov opätovne vyhovel. Okresný súd odôvodnil rozhodnutie najprv všeobecným

úvodom o inštitúte zrážok zo mzdy, ktoré sú vlastne mimosúdnu nekontrolovateľnou exekúciou na základe nejudikovaného titulu. Pokračoval, že v predmetnej veci boli zrážky vyššie než dlh. Napokon uviedol, že ide o spotrebiteľský právny vzťah, kde dohody o zrážkach zo mzdy spôsobujú hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Do meritórneho rozhodnutia je žiaduce zamedziť vykonávaniu zrážok na základe sporných dohôd o zrážkach zo mzdy.

8. V odvolaní sťažovateľka namietala, že okresný súd nerešpektoval pokyn krajského súdu vysporiadať sa s jeho argumentmi, a preto je rozhodnutie okresného súdu neodôvodnené – procesne arbitrárne.

9. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd rozhodnutie okresného súdu namietaným uznesením potvrdil. Okrem zopakovania úvah o rizikosti dohôd o zrážkach zo mzdy zdôraznil, že k zisteniu platnosti týchto dohôd je potrebné meritórne dokazovanie. Taktiež sa stotožnil s právnym názorom, že zrážky sú vykonávané v dvojnásobnej výške.

10. Sťažovateľka sumarizuje svoje námietky tak, že okresný súd a krajský súd (a) vydali neodkladné opatrenie, keď na to neboli splnené zákonné podmienky, (b) vo veci aplikovali právne predpisy, ktoré sa na danú vec nevzťahujú (nesprávna, nevhodná aplikácia práva Európskej únie), (c) nezákonne prekročili svoju kompetenciu a rozhodovali o veciach a skutočnostiach, na ktoré nemali zákonné oprávnenie, (d) nezákonne priorizovali žalobcov, keď rozhodli v ich prospech, lebo sú spotrebiteľia a je potrebné im poskytovať súdnu ochranu, hoci právne predpisy v danom prípade súdom nedávajú oprávnenie takúto ochranu spotrebiteľom poskytovať, (e) nezaoberal sa žiadnym z dôkazov, ktoré sťažovateľka predložila v odvolaní a ktoré mali a stále majú relevanciu k danému konaniu na všeobecných súdoch.

11. Sťažovateľka pokračuje tým, že (f) krajský súd odmietol analyzovať námietky sťažovateľky, týkajúce sa nesprávnych skutkových zistení, vrátane námietok nesprávneho právneho posúdenia okresným súdom, (g) závery krajského súdu sú zjavne neodôvodnené, arbitrárne a z ústavného hľadiska neudržateľné a majú za následok porušenie práva

sťažovateľky na spravodlivý súdny proces z dôvodu, že krajský súd bez akéhokoľvek odôvodnenia neanalyzoval dôkazy predložené sťažovateľkou, (h) krajský súd pri analyzovaní odvolania nevykonal ani základné právne posúdenia, ktoré sa na predmetný prípad majú aplikovať, (i) krajský súd neanalyzoval dopad uznesenia na sťažovateľku, (j) krajský súd úplne opomenul analyzovať princíp (test) proporcionality, ktorý vykonala sťažovateľka v odvolaní, (k) krajský súd bezmyšlienkovito a arbitrárne prevzal odôvodnenie uznesenia a argumenty žalobcov, a porušil tým princíp rovnosti strán sporu v neprospech sťažovateľa a (l) nezaoberal sa postavením sťažovateľky v predmetnom súdnom konaní.

12. Sťažovateľka argumentuje, že vykonáva svoju podnikateľskú činnosť v súlade so zákonom, a nebola nikdy sankcionovaná na základe dozoru NBS. Sťažovateľka cituje právoplatné rozhodnutia, kde súdy konštatovali, že jej úverové zmluvy a dohody o zrážkach zo mzdy sú v súlade so zákonom.

13. Sťažovateľka ďalej argumentuje, že jej základné právo slobodne podnikat' a právo na súdnu ochranu boli porušené aj tým, že krajský súd nevyvážil prostredníctvom testu proporcionality ústavne korektným spôsobom jej slobodu podnikania na jednej strane s pozíciou žalobcov na strane druhej.

14. Sťažovateľka akcentuje, že predmetná vec má ústavný rozmer, a teda nestavia ústavný súd do pozície štvrtej inštancie. Sťažovateľka tak v rámci testu proporcionality aplikuje Alexyho formulu tým spôsobom, že je potrebné porovnať intenzitu zásahu do práva žalobcov na mzdu s mierou uspokojiteľnosti práva sťažovateľky na podnikanie, resp. na plnenie dlhu riadne a včas, pričom intenzita zásahu a miera uspokojenia nadobúdajú jednu z hodnôt „nízka“, „stredná“ a „podstatná“.

15. Sťažovateľka tvrdí, že intenzita zásahu do práva žalobcov na mzdu je nízka. V čase zasielania žiadosti o zrážky zo mzdy disponovala sťažovateľka potvrdením o príjme žalobcu v 1. rade z 20. júna 2017, z ktorého vyplýva, že priemerný čistý príjem žalobcu v 1. rade za posledných šesť mesiacov (pred 20. júnom 2017) predstavoval sumu 673,55 €. Sťažovateľka zároveň disponovala potvrdením o príjme žalobcu v 2. rade z 20. júna 2017,

z ktorého vyplýva, že priemerný čistý príjem žalobcu v 2. rade za posledných šesť mesiacov (pred 20. júnom 2017) predstavoval sumu 605,78 €. V súlade s uvedeným tak sťažovateľka uskutočnila výpočet maximálnej zrážky zo mzdy žalobcov vo výške 128,11 €. Sťažovateľka aj preto zamestnávateľa žalobcov v žiadosti požiadala, aby v prípade, že zrážky zo mzdy z iných príjmov žalobcov presahujú výšku zrážok stanovenú zákonom, aby zamestnávateľ žalobcov vykonával zrážky v zmysle zákona do maximálnej možnej výšky. Sťažovateľka teda postupovala prísne v súlade s dohodami o zrážkach zo mzdy a v súlade s § 551 a nasl. Občianskeho zákonníka. Keďže zrážky zo mzdy sú oveľa nižšie, ako je zákonom povolené, je možné podľa názoru sťažovateľky intenzitu zásahu do práva žalobcov na mzdu kvalifikovať ako nízku.

16. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 21.5.2019, sp. zn. 9Co/154/2019 bolo porušené základné právo Sťažovateľa podnikat' podľa ust. článku 35 ods. 1 Ústavy SR, princípu právnej istoty podľa čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy SR súvzťažne s právom na spravodlivý súdny proces, základné právo Sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa ust. článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo Sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom podľa ust. článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 21.05.2019, sp. zn. 9Co/154/2019 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vo výške 207,76 EUR na účet právneho zástupcu sťažovateľa, Mgr. Hany Kuliškovej, advokátky, vedený v Tatra banke, a.s., IBAN: SK97 1100 0000 0029 4006 2841.“

II.

Predbežné prerokovanie vecí ústavným súdom

17. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

18. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (z posledného obdobia napr. I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

19. Sťažnosť je z hľadiska vyčerpania opravných prostriedkov, z hľadiska subsidiarity, prípustná, pretože tak dovolanie podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku [(ďalej aj „CSP“); § 421 ods. 2 CSP – Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti... uzneseniu súdu prvej inštancie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia], ako aj dovolanie pre zmätočné dôvody podľa § 420 CSP nie sú opravnými prostriedkami, ktorými by mohol sťažovateľ chrániť svoje základné práva. Podľa judikátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 21/2018 dovolanie nie je podľa § 420 Civilného sporového poriadku prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o nariadení neodkladného opatrenia na základe takého návrhu, spolu s ktorým, prípadne po podaní ktorého bola podaná nadväzujúca žaloba [porov. tiež: Čentík, T.: Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 157/2017 z 11. 10. 2017 (R 21/2018; prípustnosť dovolania a neodkladné opatrenia), In: Súkromné právo 2/2019, s. 86 a nasl.]. Podľa

judikátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 76/2018 proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o neodkladnom opatrení, ktoré má charakter rozhodnutia vo veci samej, je prípustné dovolanie podľa § 420 CSP. Z tohto hľadiska je potrebné uviesť, že v prerokúvanej veci bol podaný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia spolu so žalobou vo veci samej, t. j. po začatí konania (body 14 a 27 napadnutého uznesenia krajského súdu), a navyše predmetom ústavnej sťažnosti je aj vecná správnosť nariadenia neodkladného opatrenia, ktorá nebýva predmetom prieskumu v režime zmätočného dovolania.

20. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky – veriteľky zo spotrebiteľského úveru, proti ktorej vydali všeobecné súdy neodkladné opatrenie, ktorým bola pozastavená aplikácia dohôd o zrážkach zo mzdy, že takéto neodkladné opatrenie je v rozpore so základným právom na súdnu ochranu a základným právom na podnikanie, pretože krajský súd neakceptoval hlavne ten argument, že dlžníci sú povinní platiť aspoň istinu v zákonom stanovenej výške, a takéto neodkladné opatrenie je neproporcionálne z hľadiska základných práv.

21.1 Pred pristúpením k prieskumu rozhodnutia je potrebné uviesť, že ústavná sťažnosť je na rozdiel od tradičných opravných prostriedkov budovaných „zdola“ skonštruovaná dodatočne „zhora“, aby pokryla rozhodnutia a zásahy verejnej moci v ich celej šírke a rozmanitosti. Táto univerzálnosť ústavnej sťažnosti umožňuje prieskum rôznych paralelných konaní, ale v špecifických situáciách aj čiastkových rozhodnutí v konaniach, pre ktoré sú typické pomerne autonómne fázy a ktoré ešte nie sú celkovo ukončené (II. ÚS 50/2015, II. ÚS 356/2016). Ústavná sťažnosť tak chráni jednotlivcov aj v konaní o neodkladnom opatrení, ale s limitmi vychádzajúcimi z dočasnosti daného rozhodnutia. Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 866/2014 uviedol, že opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie predbežného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené. Z hľadiska čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd možno pripomenúť, že „autonómnejšie“ predbežné opatrenia

sú predmetom konania pred ESLP (Micaleff proti Malte, rozsudok z 23. 10. 2001, sťažnosť č. 17056/06).

21.2 Z nedávnej doby možno spomenúť nález, v ktorom ústavný súd zrušil neodkladné opatrenie ako neústavné, ale zároveň zdôraznil výnimočnosť jeho zasahovania do rozhodnutí o neodkladných opatreniach, čo však neznamená, že tieto sú úplne mimo rámca jeho ústavnoprávneho prieskumu (I. ÚS 191/2019 – neodkladné opatrenie, väčšinový akcionár a pravidlo štyroch očí).

22. Sťažovateľka argumentuje tým, že (a) dohody o zrážkach zo mzdy sú nezávislé na hmotných neprijateľných podmienkach, teda na základe týchto dohôd sa neplní nárok, ktorý by mal pôvod v neprijateľnej podmienke, a uzavretie dohôd nepredstavuje neprijateľnú podmienku a nie je tu ani možnosť, že by dohody, ich jednotlivé podmienky, mohli byť neprijateľné, (b) dohody o zrážkach zo mzdy, ktoré boli uzatvorené na osobitnej listine kopírovali zákonné ustanovenia, a preto nemôžu byť neprijateľnou podmienkou, a napokon (c) sťažovateľka mala cez dohodu nárok na splácanie istiny, ktorú sú dlžníci povinní uhradiť za každých okolností.

23. Na druhej strane krajský súd argumentuje tým, že dohoda je vzhľadom na spotrebiteľský právny vzťah rizikovým inštitútom, a sťažovateľke – veriteľovi môže byť plnené na základe neprijateľných zmluvných podmienok.

24. Hlavný argument krajský súd vyjadril v bode 25 uznesenia tak, že za situácie, kým otázka (ne)platnosti dohody o zrážkach zo mzdy nie je vyriešená právoplatným rozhodnutím súdu, je potrebné zabezpečiť ochranu práv žalobcov nariadeným neodkladným opatrením. Bez vykonania dokazovania vo veci samej nemôže ani odvolací súd zaujať v tomto štádiu konania právny názor o (ne)platnosti dohody o zrážkach zo mzdy a v tej súvislosti aj o dôvodnosti nároku vo veci samej.

25. V širšom zmysle je v pozadí veci otázka, či a do akej miery možno zabezpečovať spotrebiteľské zmluvy dohodami o zrážkach zo mzdy, resp. presnejšie, za akých podmienok

môžu sudy pozastaviť neodkladným opatrením aplikáciu takýchto dohôd pri nesplácaní úveru.

26. Úprava dohôd o zrážkach zo mzdy má pôvod v originálnom znení Občianskeho zákonníka z roku 1964 (§ 57 a nasl. znenia z rokov 1964 – 1991), z doby riadenej ekonomiky, keď bolo podnikanie nelegálne, každý občan bol zamestnaný v nejakom variante pracovného pomeru (závislej práce) a úvery mohli poskytovať nemnohé verejné finančné inštitúcie. Daný inštitút sa v súčasnosti stretol s aktuálnym komerčným úverovaním, čo vytvára otázky o vyváženosti týchto zmluvných vzťahov (porov.: Výboch, J. Zabezpečenie záväzku dohodou o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov podľa § 551 Občianskeho zákonníka vo vzťahu k niektorým otázkam ochrany spotrebiteľa. Právny obzor, 98, 2015, č.5, s.513 – 536.).

27. Okresný súd Prešov sa obrátil na Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) s predbežnou otázkou týkajúcou sa dohôd o zrážkach zo mzdy (C-30/12), a Krajský súd v Prešove s otázkou týkajúcou sa mimosúdneho výkonu záložného práva (C-34/13). Keďže žalobkyňa vzala späť svoj návrh, okresný súd netrval na konaní a vec C-30/12 [REDACTED] c/a POHOTOVOSŤ bola vymazaná. Európska komisia sa však stihla vyjadriť a navrhla, aby Súdny dvor poskytol na predloženú prejudiciálnu otázku túto odpoveď: *„Článok 6 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vo svetle zásady efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu takej vnútroštátnej úpravy, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu preskúmať aj bez návrhu nekalosť zmluvných podmienok v zmluve o spotrebiteľskom úvere zabezpečenej dohodou o zrážkach zo mzdy, alebo neumožňuje v tejto súvislosti vnútroštátnemu súdu vydať predbežné opatrenie za účelom pozastavenia vykonávania zrážok z dlžníkovej mzdy.*

Články 4 a 14 smernice Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru, sa majú vykladať vo svetle zásady efektivity v tom zmysle, že bránia uplatnenia takej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu preskúmať aj bez návrhu súlad zmluvy o spotrebiteľskom úvere zabezpečenej dohodou

o zrážkach zo mzdy s ustanoveniami preberajúcimi do vnútroštátneho právneho poriadku článok 4 uvedenej smernice alebo neumožňuje v tejto súvislosti vnútroštátnemu súdu vydať predbežné opatrenie za účelom pozastavenia vykonávania zrážok z dlžníkovej mzdy.“ (s ohľadom na skutočnosť, že ide o vyjadrenie Európskej komisie, a nie o súdne rozhodnutie, berie ho ústavný súd do úvahy o to opatrnejšie).

28. Novelou zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, zákonom č. 102/2014 Z. z. bolo sprísnené používanie dohôd o zrážkach so mzdy nasledujúcim spôsobom: „*Podľa § (1) Nepripustné je zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy dohodou o zrážkach zo mzdy a z iných príjmov v prospech predávajúceho alebo inej osoby, ibaže táto dohoda bola uzavretá vo forme osobitnej listiny, spotrebiteľ bol poučený o dôsledkoch jej uzavretia a mal možnosť ju odmietnuť, alebo b) zmenkou alebo šekom.*“

29. Napokon je v súvislosti s prijateľnosťou mimosúdneho výkonu zabezpečovacích práv potrebné spomenúť aj rozhodnutie Súdneho dvora C-34/13 Monika Kušionová c/a SMART Capital z 10. septembra 2014: „*1. Ustanovenia smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že im neodporuje vnútroštátna právna úprava, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdnym výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, pokiaľ predmetná právna úprava prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nestáži ochranu práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.*

2. Článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice len vtedy, ak uvedená zmluvná podmienka odráža obsah záväzného zákonného alebo regulačného ustanovenia, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.“

30. Predmetná vec tak stojí na priesečníku občianskeho práva hmotného, spotrebiteľského a európskeho práva, občianskeho práva procesného a ústavného práva.

30.1 Podľa § 325 ods. 1 CSP neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.

30.2 Podľa § 551 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka uspokojenie pohľadávky možno zabezpečiť písomnou dohodou medzi veriteľom a dlžníkom o zrážkach zo mzdy; zrážky zo mzdy nesmú byť väčšie, než by boli zrážky pri výkone rozhodnutia. Proti platiteľovi mzdy nadobúda veriteľ právo na výplatu zrážok okamihom, keď sa platiteľovi dohoda predložila.

31. Ústavný súd, aby posúdil ústavnosť namietaného neodkladného opatrenia, musí najskôr preskúmať, či nebol pri jeho vydaní porušený zákon. Úverovú zmluvu uzavreli žalobcovia – manželia [REDAKOVANÉ] spoločne s tým, že mesačná splátka bude 128,11 €, a zároveň každý z nich uzavrel osobitnú dohodu o zrážkach zo mzdy na sumu 128,11 €. Ústavný súd poukazuje na to, že krajský súd podľa všetkého nesprávne konštatoval, že zrážky sú nadmerné, pretože nevzal do úvahy, že sa viacero splátok medzičasom stalo splatnými. Tento argument však nespôsobuje neústavnosť, pretože iné dôvody na neodkladné opatrenie možno akceptovať.

32. Novela zákona o ochrane spotrebiteľa sprísnila aplikáciu dohody o zrážkach zo mzdy pri zabezpečovaní spotrebných úverov. Táto skutočnosť potvrdzuje istú rizikovosť kombinácie dohody o zrážkach zo mzdy a spotrebných úverov.

33. K námietke, že ak je neprijateľnou podmienkou ustanovenie, ktoré zakladá nejaký peňažný nárok, potom jeho neplatnosťou nie je dotknutá platnosť ustanovení o istine a veriteľ ju môže vymôcť, ústavný súd objasňuje, že ak je neprijateľnou podmienkou samotné ustanovenie o spôsobe vymáhania (dohoda o zrážkach zo mzdy), potom dôsledkom je, že veriteľ *týmto spôsobom* vymáhania nemôže vymôcť žiadne nároky, teda ani nároky, ktoré by inak boli úplne v poriadku. Ak je neprijateľnou podmienkou sama dohoda o zrážkach zo mzdy, tak dôsledkom je, že ju veriteľ nemôže uplatňovať, teda nemôže

si priamo zrážať zo mzdy dlžníkov nič, a to ani na uspokojenie nárokov, ktoré samy o sebe sú úplne v poriadku.

34. Ústavný súd vníma, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu z hľadiska priamej väzby na argumenty sťažovateľky je pomerne lakonické (*„Odvolací súd preskúmal všetky rozhodujúce námietky, ktoré boli v odvolaní vznesené žalovaným, tieto však nemali vplyv na vecnú správnosť napadnutého uznesenia“*), ale neodkladné opatrenie možno akceptovať (porov. bod 24 vyššie) z hľadiska nutnosti dôkladne posúdiť napadnuté (citlivé) dohody o zrážkach zo mzdy a postupne početnejšou rozhodovacou činnosťou všeobecnejšie nastavovať (ne)akceptovateľnosť takýchto dohôd, čo je úloha súdov v meritórnom konaní. Ústavný súd má vedomosť, že niektoré sudy rozhodujú tým spôsobom, že odporca je povinný zdržať sa výkonu práva na zrážky zo mzdy žalobcu na základe dohody o zrážkach zo mzdy v zmluve o úvere a to len v rozsahu, v akom by suma zrazená zo mzdy navrhovateľky v úhrne presiahla výšku istiny. Ak sudy zhodnotia, že sú na to splnené podmienky, môžu takto vyvážiť pozície protistrán.

35. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd nemusel, ale nesvojvoľne mohol vnímať, že je potrebné bezodkladne upraviť pomery strán. Ako podporný argument možno uviesť, že Súdny dvor akcentuje v obdobných prípadoch nutnosť súdnej ochrany, ktorej právny poriadok nemá brániť. Spotrebiteľ sa v predmetnej veci uchádzal o súdnu ochranu, a všeobecné sudy mu ju z opatrnosti, vzhľadom na citlivosť dohôd poskytli.

36. Ústavný súd zároveň v rámci rozhodnutí Súdneho dvora rozumie úvahe sťažovateľky, že doslovným prepisom zákonných podmienok do dohody nemôže dôjsť k nezákonnosti – neprijateľným podmienkam. Ústavný súd však v súlade so Súdny dvorom uvádza, že môže byť sporné, akým spôsobom došlo k prevzatiu zákonných štandardov do dohody a ako bol spotrebiteľ poučený (porov. rozsudok Krajského súdu v Trnave 26 Co 143/2018).

37. Sťažovateľka ponúkla v rámci svojej argumentácie sofistikovane vykonaný test proporcionality s Alexyho formulou (porov. II. ÚS 152/08; tiež WINTR, Jan: Alexyho

vážící formule, Právník 5/2016, s. 446 – 461). Ústavný súd uvádza, že test proporcionality sa v individuálnych prípadoch aplikuje súdmi tam, kde ústava a zákony vytvárajú pre súdy diskrečný priestor. Čím prísnejšie sú vyvažované základné práva, tým je daný diskrečný priestor viac strážený proporcionalitou. Pri právach konkretizovaných zákonom (čl. 51 ústavy) spravidla postačuje racionalita, a nie optimálne vyváženie daných práv.

38. V predmetnej veci ide na strane sťažovateľky o právo na podnikanie a právo na súdnu ochranu. V širšom zmysle ide o ochranu majetku na oboch stranách. Vzhľadom na (a) povahu konania o neodkladnom opatrení, ktoré sa nutne vyznačuje istou spontaneitou, na (b) reverzibilitu právnej pozície strán konania a (c) typ vyvažovaných práv má konajúci súd značne voľnú diskreciu, ktorú v podstate naplnil opatrnosťou pri aplikácii dohôd o zrážkach zo mzdy. Žalobcovia sú v pracovnom pomere, sú relatívne ekonomicky bonitní, takže ak sťažovateľ uspeje v meritórnom spore, tak by nemal o svoj majetok prísť.

39. Ústavný súd konštatuje, že neodkladné opatrenie bolo nesvojvoľne vydané so zákonnou oporou, bolo odôvodnené a z ústavnoprávneho pohľadu nebolo nedôvodné, a preto nedošlo k neústavnému zásahu do sťažovateľkiných základných práv, a tak možno *ex parte* jej sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu